

Ўзбекистон

адабиёти ва сан'ати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqsa boshlagan

e-mail: uzas@b2c.uz

2011-yil 25-mart • № 13 (4100)

Халқимиз ҳамиша шоду ҳуррамлик билан кутиб оладиган қутлуғ байрамлар ва саналар кўп. Лекин шу кунларда эл-юртимиз нишонлаётган Наврӯзи олам биз учун энг қадими, асл миллий, ҳар қандай сиёсатдан холи бўлган, узоқ ўтмиш замонлардан бўён қадриятларимиз тимсоли бўлиб келаётган хосиятли бир айём, яшариш ва янгиланиш фаслидир.

Президент Ислом КАРИМОВинг

Наврӯз байрамига бағишиланган тантанали маросимдаги сўзидан.

ВАТАННИНГ ОТАШИН КУЙЧИСИ

Улкан замондош шоиримиз Абдулла Орипов шеъриятида Ватан тўйуси, эл-юрт қайғуси ифодаси, талқинлари хусусидаги мулоҳазаларимизни сал олисдан, якин кечмишдан бошлишимизга тўғри келади. Якин кечмишда, шоир шеъриятимиз бўстонига кирил келган кезларда бу борадаги вазиятни эсламай туриб масала маҳиятини англаш, англатириш мушкил.

ХХ аср бошларидаги "миллий ўйғониши", деб атаглан қутлуғ ҳарқат тифайли миллий адабиётимизда янги бир адабий авлод шаклланди. Бу авлоднинг Ҳамза, Фитрат, Кодирид. Чўйлон сингари улкан даргалари ҳам амалий фаолияти, ҳам ижоди билан ўша мустабид мустамлака шароитида миллатпарвар сифатида миллатни ўйғотиш, унга ўзлигини англатиш йўлидаги мислиси жонбозлик кўрсатдилар; сўнг ҳокимият тегасига келган большевиклар оғизда миллатпарвар учун ўз тақдирини ўзи ҳам этиш ҳукукини вадда қилиб, айни шу йўлда қурашган, ижод этган табарук зотларни таъқубу таҳдид остига олиб, миллатпарварларни миллиатчиликка йўйиб, охироқибат уларни маҳр этиш — катан сиёсатини олиб борди. Миллий гурур-иғтихор тўйуси хусусида сўз очиш "миллий маҳдудлик", аксилинилобиҳи ҳаракат дёя талқин этилди, миллатнинг шон-

ли ўтмиши, буюк даҳолари ҳақида ёзиш "ўтмишни идеаллаштириш", деган ёрлиқ асосида кескин қораланди. Бундай муддии сиёсат исходи аҳли тақдирда чуқур асроларни қолдири. 20 — 50-йиллар оралигида Ватан, ҳалқ, унинг ўтмиши, бугуни ҳақида ёзилган сон-саноқсиз "асарлар"да шу муддии адабий сиёсат тағмаларини кўриб, дилингизни афсус-надомат хисси ўтайди. Айни пайтда, Чўпонидек

Қалб ва қиёфа

исёнкор шоирининг "Эй, тоглари кўкларга салом берган сўр ўлка", деган ҳайқириянглиг янграган сатрларини. Ойбекдек дилбор шоирининг "Бир ўлқаки, тупроғида олтин гуллайди, Бир ўлқаки, қишиларидаги шиворлар бахор, Бир ўлқаки, сал кўрмаса кўёш соғиғар" сингари латиф тароналарини, Ҳамза Олимжоннинг "Ўшашши йўқ, бу гўзл бўстон, Достонларда битган гулистан, Ўзбекистон деб аталь, Уни севиб эл тилга олур" сингари она юртнинг жўшкун тароналарини ўқиб, ўша муддии замонларда ҳам шундай дил розларини айти олган жасур зотларга тасонолар айтамил. Кўнглорда мурасасозлик йўлини тутган улуғ шоиримиз F. Гуломнинг миллий маҳдудлик, миллат-

чилик, ўтмишни идеаллаштиришга қарши қурашнинг иккича тўлқини авхига чиккан 40-йиллар охирида битилган "Шараф кўлёсмаси" шеъридаги мана бу мисраларни тинглаб лол қиласиз:

Қадим ўзбек ҳалқисан,
Асл одам авлоди.
Миср эҳромларидан
Тарихинг қарироқдир...
Бизда логариғимнинг
Мушкул муммалари
Қўлдаги бармоқлардай
Оддий қилингандга ҳал,
"Олий ирқ" дъявогари
Черчилини боболари
Ҳатто санай олмаси
Ўн бармоқни мукаммал.

Юкорида келтирилган сатрларда гап факат Черчили ва унинг боболари устида кетаётгани йўқ; бу сатрлар кимлагарга картилган оқил инсонларга аён эди. Булар яна бир бор шундан далолат беради, элкорт тақдирни ҳақида ёниб, қайгуриб яшаган замондошларининг олдинги каторида боргага адабиравимиз эзгу ниятларини рўёбга чиқариш йўлида gozo тузум билан муроса килишига мажбур бўлган. Президентимиз тақидлаганларидек яна бир ҳақиқат борки, асл иштэйдод егалари тузум ғояларини сўзда мавзулласа ҳам, аслида ич-ичидан уларни қабул қилмаган. Юкори-

да келтирилган далиллар айни ўша алломалар қалб қаъридаги түғёллар изҳоридир.

Айни ўша ноёб тамойил — "иккичи миллий ўйғониши", деб атаглан үтган аср 60-йилларидаги миллий адабиётимизда, айнинса, жасур адаби Абдулла Қаҳҳор мактабига мансуб ижодкорлар, ҳусусан, ёш адабий авлод ижодида ўзгача қўринишида янада курдатлироқ тарзда намёён бўлди. Шеъриятда ҳам, насрда ҳам ўзликни аংগлашни янги тўлқини бошланди. Айни ўша кезлари дунё юзини кўрган "Чинор" романи ҳаҳрамони деярли ҳар куни радио орқали янграб турган машҳур қўшиклидаги милият шаънига ҳақорат, бўхтондан иборат "Ким эдик тарихда биз мони йўқ, қашшоқ, гадо" деган сатрларига қарши эътиroz билдириб: "Ўтмишни ёппасига зулмат қилиб кўрсатдиганларни ўмон кўраман... Ўзбек хеч маҳал гадо бўлган эмас... Отавувамиз ёғ иҷиб, ланғоч ётмангандан, албатта. Нони бўлмаса бўлмагандир, лекин кўнгил қашшоқлиги унга бегона эди", дейди. Муалиф шу эзгу гоянина тасдиқловчи катта, қадими, маданий, меҳнаткаш, тагли-зотли ўзбек оиласини улугловчи аломат асрар яратди.

Давоми учинчи сахифада.

Ўсма қўйибди қошига... Фотоэтюд.

ИЛМИЙ АНЖУМАН

Ўзбекистон Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институтида мазкур институтининг Республика Маннавият тарбибот маркази ва Республика Ёзувчилар уюшмаси билан ҳамкорлигига XX аср ўзбек адабиётининг улкан намояндаси, Ўзбекистон Ҳаҳрамони, Ҳалқ шоирни Абдулла Орипов тутгилан куннинг 70 йиллигига бағишиланган илмий анжуман бўлиб ўтди.

Анжуманини ўзр Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти директори, филология фанлари доктори Низомиддин Маҳмудов кискача қириш сўзи билан очди. ЎзФА вице-президенти, академик Саидахор Ғуломовнинг табрик сўзидан кейин олимлар илмий маъruzalar қилиши. ЎзФА вице-президенти, академик Б. Назаров, филология фанлари докторлари У. Норматов, Н. Каримов, Н. Рахимхонов, Н. Жабборовнинг замон ва Абдулла Орипов шеърияти, шоир лирикасида поэтик тафакур ёлқинлари, тимсолнинг бадиӣ-естетик вазифаси, сафарномалари поэтикаси мавзуларидаги маъruzalar тингланди. Филология фанлари номзодлари У. Ҳамдамов ва С. Мелиевнинг чиқишилари Абдулла Орипов шеъриятида ижтимоий дард, дантенга мотив ва ғоялар талқинига бағишиланди.

ЭГИЗАК РАҚҚОСЛАР

Жаҳон иктиносидёти ва дипломатия университети мамлакатимизда Мустақиллик шароғида туфайли ташкил этилган олий ўқув оюнларидан бори. Бугун бу нуғузли даргоҳда юзлаб ўғил-қизлар дунё иктиносидёти ва унинг устувор анъаналари ҳамда унда саломасида мустаҳкам ҳўринга эга ўз тараққиёт йўлини — ўзбек модели, шунингдек ўзаро манбафатдорлик ва тен шерликлика асосланган давлатлараро муносабатлар хусусидаги бўлиб шундай оғизларидан кўнгилмага эга бўлишмокда. Бир қанча хорижий тилларни пухта эгаларни таъсислашмокда. Университетнинг дастлабки қадироғларидек яна бир ҳақиқат борки, асл иштэйдод егалари тузум ғояларини сўзда мавзулласа ҳам, аслида ич-ичидан уларни қабул қилмаган. Юкори-

хизмат қилишмокда.

Университет жамоаси — устоз педагоглар ва талабалар бу йил ҳам ҳар йилгидек Наврӯз айёмини шоёдина кутиб олишиди. Байрам арафасида Ўзбекистон Ҳаҳрамони, Ҳалқ шоирни Эркин Воҳидов билан ижодий учрашуда бўлиб ўтди. Атобали шоир талабалар танлаган касбнинг жамиятимизда ҳаётидаги аҳамияти, давлатлараро алокалар ва халқлар ўтрасидаги дўстликни мустаҳкамлашадиги ўрни хусусида ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашиди. Унинг Наврӯз, Ватан, инсоний меҳроқибат тараннум этилган янги шеърларини талабалар кўзигин олқишилашди. Учрашуда шоирлар Саъдулла Ҳаким, Мунаввара ҳам шу мавзудаги шеърларидан ўқиб беришиди.

Университет талабаларининг Наврӯзни оламига бағишилаб тайёрланган театрлаштирилган томошалари байрам тадбирiga ўзгача завъ ва шукух баҳш этиди.

Ўз мухбири миз

ТЕАТР — ЭЗГУЛИК ЭЛЧИСИ

Юртимизда ҳар йили нишонланадиган ҳалқаро театр кунни Наврӯз айёми тантаналарига уланиб кетади. Бу байрам 1961 йили ЮНЕСКО ҳузырдиган олдиндан Ҳалқаро театр институти томонидан Австралияning Вена шаҳрида бўлиб ўтган конгресстада таъсис этилган. Ҳозир жаҳоннинг юздан зиёд мамлакатида 27 марта театр санъати ходимларидан кимларнинг кимларнинг бори билан биринчи марта "Teatr-UZ — 2010" ҳалқаро театр фестивалини ўтказди. "Саҳнада замон ҳаҳрамони" шиори остида ўтган илмий-анжуман театрлар фолиоити, саҳна заҳматкашлари изланшиларига самарали таъсис кўрсатди.

Бунг юртимизда фолиоит кўрсатдиган қирққа яқин театрлар халқимиз маънавиятини бойитишига, ёшларни миллий қадиряларимиз, урғодаги маданий анжуманларидек яна бир ҳақиқат борки, асл иштэйдод егалари тузум ғояларини сўзда мавзулласа ҳам, аслида ич-ичидан уларни қабул қилмаган. Ташкил шаҳрида биринчи марта "Teatr-UZ — 2010" ҳалқаро театр фестивалини ўтказди. "Саҳнада замон ҳаҳрамони" шиори остида ўтган илмий-анжуман театрлар фолиоити, саҳна заҳматкашлари изланшиларига самарали таъсис кўрсатди.

Энг муҳими, юртимиз таҳтиларини жаҳон саҳнада таъсислашадиги маданий анжуманларидек яна бир ҳақиқат борки, асл иштэйдод егалари тузум ғояларини сўзда мавзулласа ҳам, аслида ич-ичидан уларни қабул қилмаган. Миллий академик драма саҳнада таъсислашадиги маданий анжуманларидек яна бир ҳақиқат борки, асл иштэйдод егалари тузум ғояларини сўзда мавзулласа ҳам, аслида ич-ичидан уларни қабул қилмаган. Ташкил шаҳрида биринчи марта "Teatr-UZ — 2010" ҳалқаро театр фестивалини ўтказди. "Саҳнада замон ҳаҳрамони" шиори остида ўтган илмий-анжуман театрлар фолиоити, саҳна заҳматкашлари изланшиларига самарали таъсис кўрсатди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

Фестивалдан маъқсад юртимизни фидоди кишилар образларини, улар калбидаги яратувчилик ва бўлғарни ўтказди.

МЕНИНГ КҮНГЛИМ ФАСЛИ БАХОРДИР

Фарила АФРУЗ

Кече эди у, бола эдим мен...

Гулкодоздан варраклар ясаб,
Далаларда тинмай чопардим.
Атиргулининг очишин пойлаб,
Гул тагида ухлаб қолардим...

Кече эди у, бола эдим мен...

Опам айтган эртаклар ичра
Семурғ билан кўкда учардим.
Мен ўзимча Ойбарчин, Зумрад,
“Ерілтош”ни бориб кучардим...

Кече эди у, бола эдим мен...

Ковоқари уясин ковлаб,
Чўпак санчиб, бузуб қочардим.
Капалакнинг холларин санаф,
Мен ўзимча дунё очардим...

Кече эди у, бола эдим мен...

Бойчекдан гулчамбар ясаб,
Сигиримнинг шохин берзардим.
Кумдалада оёқлар куйиб,
Мисли саїх жаҳон кезардим...

Кече эди у, бола эдим мен...

Бугун эса... бугун эса...
боламан ҳамон...
Юзда ажин, сочлар оппоқ.
Юрак эса, ҳа, ўша-ӯша!
Кизик эса... ташвиши кўпроқ!

Изламанг, ўйимдан топа олмайсиз
Беҳзилар саргардан гулларин палла.
Бу кун ўзингиздан тона олмайсиз
Капалак шайбамга айтганда алла.

Ҳей, умрим, сен эни булойдай унгил,
Қонга уриб кетди баҳорий оташ.

Мана, товонимда қиқирлар булоқ,
Эшигим тагига кутар ариқча.
Хаёллар капалак, канотлари оқ,
Оlam — ўйкуга тўйига айиқча.

Ана қояларда сармаст дараҳтлар,
Булутлар жомидан ичар мусаллас.
Дилини ҳи этмайди бебурл, караҳтлар,
Тирниклик, ҳар кунинг неъмат, мұқаддас.

Нима қылса қылар мени Худойим,
Гулни севган агар гуноҳкор бўлса.
Бу чаман юракни мени ҳам не қылай,
Етмини томиримда чечаклар кулса.

Қара, энгикади абри наисонлар,
Найлар ҷалиб дилхун чорламокладир.
Оҳ урасам, ойнинг-да ранглари ўчар,
Кўксимдан оғриқлар ўламоқладир.

Тўхта, менсиз қўклам наврўз бўлолмас,
Давралар танила музлар музлайди.
Фижжак бўлган билан юрас бўзлолмас,
Сочларим торида кўшик гуллайди.

***

Сиз ўшасиз, ўша-ӯша нигоҳларингиз,
Ёндиримоқни қўзлар ҳамон чўчи қароқлар.
Йиллар ўти, лекин бир бор йўқламадингиз,
Хаёлларим хотирмадан сизни сўроқлар.

Шукур, мана, кўшишмоқ ҳам бўларкан насиб,
Сочингизга эрта киров қўнибди, ажаб?!
Менга оғир, сизга ҳам ҳеч бўлмабди осон,
Демак, ҳамон ўша дард-ла юрибис ўшаб.

Сочларингиз — мени қўмасб отдиранг тоңлар,
Сочларингиз — мен айлаган тавоғларимдир.
Сочларингиз — ёзомаган мактубларингиз,
Сочларингиз — мен битмаган жавобларимдир...

***

Изламанг, ўйимдан топа олмайсиз
Беҳзилар саргардан гулларин палла.
Бу кун ўзингиздан тона олмайсиз
Капалак шайбамга айтганда алла.

Изламанг ўйимдан, ҳаммаси бекор,
Ишамоқ ўзи не нуресиз, навесиз:
Кўлингдан келмас-ту гулимоқ таクロф,
Ўлиб ҳам бўлмайди азми худосиз.

Ахтариб ўтиранг, барибиб йўқман,
Куртаклар кўнида дил сармаст бу туни.
Умримда илк бора камонман, ўқман,
Қирқ жоним ўзим-ла хотиржам, бутун.

Изламанг, талотўп базмлар аро,
Зада дил кимасиз қирларда ўйар.
Унинг ҳеч ким билан ҳуши йўқ асло,
Ҳар тола сочлари қумридай сайрап.

Бу кўнгил иши йўқ фироқинг билан,
Кўзинита термулмас бугуидан бошлаб.
Энди сен ўйма-үй гадолек тилан,
Олдингдан оқсан сув кетмоқда ташлаб.

Изламанг, кетаман, чарчадим, тўйдим,
Дарларим дашгларга дондай сочтани.
Бахор баҳона-ю, бир курдат тўйдим
Ўзимдан ўзимни олиб қочгани!

Теракининг учил варраклай кўнгил,
Ялпизлар жони-ла жонларим туташ.

Кетаман мени зор куттандар томон,
Гул баргин тўшаган ўрикозларга.
Тошишдим, ўрнимга ўйгласин осмон,
Тишимишнинг оқига интизорларга кетаман!

Менинг кўнглим фасли баҳордир,
Гул рангида, ишқининг рангида.
Ҳали умр узуидан-узоқ,
Ҳали булбул сайрап тонгида!

Минг айланса бу ҷархи даврон,
Яна бола бўймос мушкодир.
Аммо сенга, Эй Қодир Эгам,
“Бола кўнглим” учун шукурдир!!!

***

Кетаман мени зор куттандар томон,
Гул баргин тўшаган ўрикозларга.
Тошишдим, ўрнимга ўйгласин осмон,
Тишимишнинг оқига интизорларга кетаман!

Оламда ҳеч малоҳат шунча латиф бўлурму,
Айттил ўзинг, нигоро, хуруғимон ичинда!?

Зулфининг шўхи еллар ҳар лаҳза эркаладир,
Толе жамоли бормини сарви равон ичинда.

“Аҳдимда устивормен токи танда тирик жон”,
Деб асиринг айладинг яхши-ёмон ичинда.

“Хоним!” — дедим юраклан, бир сиддикил қулингдек,
Ер юзидан теги йўқ, бир тул макон ичинда.

Онлар ўтар висолинг илҳомига гарб бўлиб,
Ўхшашнинг ўқи даҳр аро қоши камон ичинда.

Нома ёзib, дилрабо, масрур айла дилларни,
Ҳажринг аро, Замоний, қолди фигон ичинда.

ТИЛИНГДАН

Билиб сўзла, мободо, дўстни душман қилиб қўйма,
Сўзинг гар номуносиб, ошино бегона бўлгуси.

САЪДИЙ

Умидимдир, дўсттинам, шаҳду шакар тилингдан,
Лек дўлдек ёғилди заҳру заҳар тилингдан.

Ёса юрак қанотин сўхбат сари учай деб,
Дил қанотини қирқмоқча кеди ханжар тилингдан.

Маҳмуджон НУРМАТОВ

Йулга чиқдик субҳидам сен бирла боғ сайрига,
Ботди тикан кўзимга, оҳ ҳар сахар тилингдан.

Кезиб руҳинг қасрни ошино бўлдим дилнинта,
Лекин ақлим йўқотдим, дил қийнатар тилингдан,

Зув-зув чақиб заҳар сўз, қолди бошим балога,
Учган каби бир гала исқантопар тилингдан.

Даҳшатидан тилингдинг титрагаймиш девлар ҳам,
Евсуман жон берармии кўриб ажадар тилингдан.

Бўлди заҳринг давоси метинсифат бардошим,
Минг бор ўлиб тирилдим шу дарисар тилингдан.

Чин дўст билан Замоний сайр айлагай чаманда,
Келса ҳамки жонимта юз минг хатар тилингдан.

Билиб сўзла, мободо, дўстни душман қилиб қўйма,
Сўзинг гар номуносиб, ошино бегона бўлгуси.

САЪДИЙ

Умидимдир, дўсттинам, шаҳду шакар тилингдан,
Лек дўлдек ёғилди заҳру заҳар тилингдан.

Ёса юрак қанотин сўхбат сари учай деб,
Дил қанотини қирқмоқча кеди ханжар тилингдан.

— Келдингизми? — аёлнинг ҳар куни бир хил тақоррлайдиган бу сўровида кўп ийлар бирга ўшаган эр-хотинлар ўртасидагина бўладиган бир якинил, меҳр-садоқат оҳангни зухур эди.

— Келдим, ўзинг тузумкисан?

— Ҳам...

Аёл сассиз юриб айвонга чиқди. Газиг чой кўйли. Хонтахтага дастурхон ёди. Еним халтага ўралган нонни олиб ушатди. Сочиқча ўралган, ҳали сомивсан косадаги мантини эри томонга сурб қўйди. Чойни дамлаб келиб, қатаридар.

Ақбарали кийимларини алмаштири, ювиниб келиб хотини қаршисига чўқди.

— Овқатининг тозимидан мантига ишора килиб. — Ҳалима манти қилиб экан.

Халима узарнинг тўнгич фарзанди, қўшини ўйда эри, бир қиз билан ўшади. Ҳар овқат кипланга ота-онасини йўқлаб, насиба олиб келади. Еган-ичганинг тозимидан мантига ишора килиб. Озигини бир кипланга олиб келиб, қатаридар.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди. Отасининг феълини яхши билган Мехринисо бир гапни яширмай, тўғрисини айтди. Юзага келган вазиятда ишни панду насиҳатларни сиздиганда келиб кетди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди. Отасининг феълини яхши билган Мехринисо бир гапни яширмай, тўғрисини айтди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

— Афсуски, гишт қолипдан кўчган, кескинроқ чора кўрмакдан бошча ишқолмаган эди.

— Шуман газетасиди узоқ йиллар бошхарир руҳат берди.

Ўтган йили давлат буортаси асосида суратга олинган бадий фильмлар мавзуи, экран талқини, режиссёrlарнинг услубий изланишлари жиҳатидан ранг-баранг бўлса-да, уларда ёш ижодкорларга хос умумий бир хусусият сезилади. Ўнни, режиссёrlар воқеликка нисбатан ўз муносабати ва нутқати назарини, энг аввало, кўп сонли томошабинга етказишга ҳаракат килган.

“Иқтидор” фильм режиссёр Музаффар Эркинов учун дебют, у аънавий њикоянгизга суратга олинган. Сюжет курилишида болалар тарбиясида ота-она билан бир каторда мактаб ва умуман жамият бирдек масъул эканига ургу берилган. Абдуқаюм Йўлдошев сценариистига асос бўлган воқеалар фойдатдан ётади. Хатто Умар ролининг ижрочиси Дониёр Қодиров ҳакиқатан хам мусаввирилка ҳавасманд. Йигит. Болалар дунёкараси ёртилган айрим фильмлардан фарқли тарзда “Фарзандингизга, ўқувингизга, уканизга ва синглингизга ётиборли бўлинг, унинг кизикишларини ҳурмат қилинг ва истиёддининг куртак ёзишига ёрдам беринг”, демокчи бўлади фильм ижодкорлари.

Базизда анъанавий сюжетга асосланган сценарийларнинг экран талқинида режиссёrlар эпизоддан эпизодга бир маромма ўтиш йўлдан боришиди. Улар учун ортича деталлар, шубхали интригага таҳлили тулоади. Натижада кинофильм оддий ахборотдан нарига ўтолмайди. Шунинг учун хам бундай асарларни мелодрама жанридаги сериалларга киёслаша мумкин. “Иқтидор” фильми Ражаб Адашев, Тоҳир Саидов, Машраб Кимсановинг ижролари эсда коларли образ даражасига кўтарилимаган. Чунки фильмда воқеанинг кескин ривожланишига ёрдам берадиган драматургик юкка эга саҳналар етишмайди. Ижро учун материал бўлмаса, драматургик бўшлиқ юзага келиши мазкур фильм мисолида яна бир бор исботини топган.

Буғунги кунда нафакат билимдонлик, маънавий барқамоллик, шу жумладан оиласив њамхижатлик хам мумин аҳамиятта эга. Ш.Ғиёсов, А.Махкамов ҳамкорлигига ёзилган “Дада” фильмни сценариистига кўтарилиган мавзу шу жиҳатдан ётиборга молик. Чунки ижтимоий-маънавий жиҳатдан њеч бир камчилиги йўқ, навқирон йигитнинг сокири ҳаётига дахл қўлган фавқулодда ҳолат

нучувилари сони биттага камайди.

Кархамоннинг ҳаётни издан чиқиб кетиши ёки тузоққа тушган чоғда эшикнинг кулфланиб қолгани, айни вактда “учинча қаватдан сакраш ҳавфли” эканлигига ургу берилши, оиласининг “боши берк кўчага” кириб қолгани ва яна бошқа кўплаб эпизодлар режиссёр А. Фаниевнинг истеъодидан дарак беради. Гарчи томошабиннинг нутқати назарни мезон сифатида белгиланмаса-да, “Дада” фильмнинг муҳлисли кўп бўлишига шубҳа йўқ.

Албатта, бир вактнинг ўзида санъат асари яратиш ва миллионлаб томошабинларнинг ётиборини қозониш

маю изтироблари тасвир ўйғунлиги билан ёртилган саҳналар етарли эди. “Тўккиз ой” фильмда эса режиссёrlарда шундай дадиллини сезмадик.

“Тўккиз ой” фильм ижодкорлари оиласини мукаддас макон сифатида кўриклидиган, уни турли ташки таширлардан асрашга интиладиган, фарзандларнинг камолоти учун оналик бурчани баланд кўидиган ўзбек аёlliнинг тимсолини яратишга ҳаракат киладилар. Режиссёр монтаж ёрдамида бир вактнинг ўзида Бухоро ва Тошкентда яшовчи, бир-бирини танимайдиган икки ўқитувчи аёlliнинг қисматини ўзаро киёслайди...

керакки, Эркиннинг қамоқдан чишига кўпроқ ургу берилган, лекин пирваридан унинг қамалиш сабаблари очилмайди. Драматургик ечимга кўра бу мумхин эмаслиги маълум бўлар экан, мукаддима бирор қисқартирилса ва асар чойхонадаги ходисадан бошланса ўринни бўларди. Эхтимол, сенарийдаги ноаникилар туфайли режиссёр фильмни кичик-кичик лавҳаларга бўлади ва уларни “Эркин”, “Шаҳодат”, “Хамлет” деб номлайди. Агар бу номлашлар олиб ташланса хам фильмнинг умумий ғоясигина пуртган етмаган бўларди. Бундай фрагменталик (қисмларга бўлиш) қисман “Тўккиз ой” фильмига хам косади.

Режиссёр Мансур Абдухоликов ўз успубини топши ўйлида изланётган умидли режиссёrlардан. Унинг 2009 йили суратга олинган “Аросат” фильмни мазмун-моҳияти жиҳатидан ўз ба-

МАВЗУ ВА ТАЛҚИН

ёш ижодкорлар ўтган йили суратга олган фильмларга бир назар

Фильмда актриса Зулхумор Мўйиновани уч хил қиёфада кўрамиз ва асли уч чиёфа гасири бир инсон экандан ҳайратга тушамиз. Максадини амалга оширишда њеч нима тўсик бўлолмайдиган аёл, ўқувчининг келажагида ўзини масъул билган каттиқуб ўқитувчи ва фарзандлари ёнида меҳридарё она образларини умумлаштирган актисининг ижодий имкониятларини режиссёр мақсадини йўнаптира олган. Кўп фильмларда кузатимаган ҳарномон ва кинематографик мухит ўйғунлиги “Тўккиз ой” картинасида қисман ҳал этилган. Шунингдек, Севара Зунунно ва ижроисида фарзанд кўриш орзусида умр кечираётган ёш аёlliнинг изтироблари чиқурок ёритишига ҳаракат килинади. Иккя тақдир ягасининг муаммалик йўлида услубий изланишлардан кўшишимиз мумкин. Уларнинг ўзаро бўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

Режиссёrlар Ёлқин Тўйчиев ва Аюб Шахобиддинови фақат тенгдошлар маъносида ёш ижодкорлар каторига кўшишимиз мумкин. Уларнинг ўзаро бўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

Ёлқиниев экран орқали айтишига ҳаракат кўлган фикрларда ижодкорларни ҳалдардан ётади. Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда. Режиссёrlарни ўзаро бўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

Айримни ижодкорларни ҳалдардан ётади. Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

Айримни ижодкорларни ҳалдардан ётади. Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда. Бундай чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан ҳаёт” фильмни хам Шахобиддинови айтишига ҳаракат кўлган чуқуроқ, назар ташлаши афзал билишмокда.

“Кечиккан

